

RADIONICA: NORMATIVNA KONTROLA

Priredili:

Jozo Ivanović, Tinka Katić, Romano Krauth i Tihomir Milovac.

Sudjelovali:

Lj. Vuković, J. Ivanović, D. Majcen, S. Grubešić, Ž. Hedbeli, Ž. Čeč, M. Kovačić, B. Čaušević, R. Ravnić, R. Krauth, T. Katić, T. Milovac, A. Kanič, I. Kanič, B. Noveljić, S. Kapuralin, J. Slobodanac, A. Belan-Simić, M. Gattin, S. Štefančić, D. Bašić

Program

Srijeda, 19. studeni 1997.

11.30 - 13.00

Pojam i predmet normativne kontrole

Što je normativna kontrola?

- način da se uspostavi jednoznačna veza između predmeta i njihovih naziva
- standardizacija naziva radi preciznijeg pretraživanja
- ograničenje jezične slobode

Nomen est omen

- veza između predmeta i njihovih naziva nije uvijek jednoznačna, a ako i jest, to ne moramo znati
- objekt na koji se naziv odnosi nije nužno određen samim nazivom
- korespondencija između predmeta i njegova naziva postiže se reduciranjem segmenta realnog svijeta koji je predmet normativne kontrole i odricanjem nekih jezičnih mogućnosti

Predmet normativne kontrole

- osobe
- obitelji

- korporativna tijela/pravne osobe
- zemljopisni nazivi
- naslovi
- različite skupine entiteta u realnom svijetu (definicija skupine koja se želi normirati stvar je dogovora)

Zašto normativna kontrola?

- pretraživanje: jednoznačne odrednice, izbjegavanje ponavljanja, korištenje varijantnih oblika naziva, iscrpan popis relevantnih naziva
- razmjena podataka među korisnicima normativnih zapisa
- pomoć pri obradi građe, standardizacija vrijednosti podataka u opisnom formatu
- nadzor kvalitete obrade građe

Osnovni pojmovi normativne kontrole

- jedinstvena/standardna odrednica
- usporedna odrednica
- opća uputnica/sporedna odrednica (*vidi*)
- srodna/odnosna odrednica (*vidi i*)
- pristupnica
- normativni podaci
- normativni zapis
- normativna datoteka
- normativna kontrola
- agencija odgovorna za normativni zapis

16.30 - 17.30

Međunarodna standardizacija kataložnih postupaka

Normativna kontrola

- razvoj standarda
 - standardi
- (*Names of Persons, Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga, 1. dio, GARE, GSARE, UNIMARC/A*)

- međunarodni programi, projekti
(*Program Općeg bibliografskog nadzora, CoBRA+ Author Project, IFLA UBCIM Working Group on MLAR and the ISADN*)

Bibliografski nadzor

- razvoj standarda
- standardi
(*ISBD(M), Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga, 2. dio, UNIMARC/B*)

Četvrtak, 20. studeni 1997

11.30 - 13.00

Struktura normativnih zapisa

- konkordancija između *Smjernica za izradu preglednih kataložnih jedinica i uputnica (GARE)* i *Međunarodnog normiranog arhivističkog ovlaštenog zapisa (za pravne i privatne osobe te obitelji) (ISAAR (CPF))*: vrste odrednica, vrste kataložnih jedinica i elementi opisa
- struktura normativnih zapisa prema *Smjernicama za izradu predmetnih preglednih kataložnih jedinica i uputnica (GSARE)*: vrste odrednica, vrste kataložnih jedinica i elementi opisa
- oslonac normativne kontrole: semantičko ili sintaktičko načelo? [*Principles Underlying Subject Heading Languages (final draft)*]

16.00 - 17.30

Primjena

- izrada baza podataka preglednih kataložnih jedinica s vezom prema bazi bibliografskih podataka unutar jednog sustava
- oblikovanje OPAC-a (*Online Public Access Catalogue*) kako bi se korisniku pružila pomoć pri pretraživanju kataloga
- oblikovanje jedinstvene baze podataka preglednih kataložnih jedinica unutar distribuiranog sustava
- razmjena bibliografskih podataka s podacima o preglednim kataložnim jedinicama i uputnicama na nacionalnoj i međunarodnoj razini
- izrada pomagala (kontrolni popis i sl.) za opis jedinica građe

Izvještaj

Pojam normativne kontrole u nekim je sredinama, prvenstveno u knjižnicama, već dugo u upotrebi i ima točno određeno značenje i područje primjene, dok se u drugima pod ovim imenom pojavio tek nedavno kao konkurencija nekim tehnikama nadzora nad oblicima imena, naziva i posebnih skupina pojmova čija je svrha jednoznačno određivanje entiteta ili klasa i odnosa među njima s ciljem da se osigura jedinstvenost u pristupu podacima. Radionica normativne kontrole imala je dva osnovna cilja: 1. ispitati što se podrazumijeva pod pojmom normativne kontrole, koja su područja pokrivena - bez obzira na to na kojem se standardu kontrola zasniva i u koju se svrhu provodi - gdje postoji interes za time, koja se pravila i standardi koriste ili bi se mogli koristiti i kakav je njihov međusobni odnos te 2. ispitati tko je i s obzirom na koji predmet zainteresiran za neki oblik normativne kontrole i da li je i koliko te oblike, ne dovodeći u pitanje specifičnost potreba u svakom pojedinom slučaju, moguće izraziti kroz zajednička pravila i formate.

Prvi termin Radionice bio je posvećen samom *pojmu i predmetu normativne kontrole*. Normativna kontrola definirana je kao način uspostavljanja jednoznačne veze između predmeta i njihovih naziva. Na temelju toga bit će moguće i relacije koje postoje među predmetima iskazati kroz odgovarajuće relacije među nazivima. Da bi se to moglo provesti, potrebno je standardizirati nazive, ali isto tako i predmete, tj. definirati segment realnog svijeta koji će biti predmet normativne kontrole i način na koji će biti analiziran. Što je taj segment veći i složeniji, to se veći gubitak podataka o njemu može očekivati kroz standardizaciju. Standardizacija naziva potrebna je i radi preciznijeg pretraživanja jer se izbjegavaju ili umanjuju neodređenost i višeznačnost pojmova. Pri tome treba imati na umu da je svako standardiziranje ove vrste ograničenje jezične slobode te da ovakvi jezici ne mogu iskazati sve ono što je o danom predmetu relevantno i moguće ga je izreći prirodnim jezikom. Prirodni jezik, međutim, jednako kao i skup svih obilježja nekog entiteta i relacija u kojima se, makar privremeno, nalazi, sadrži dovoljno neodređenosti i višeznačnosti da bi pretraživanje i manipuliranje predmetima učinio nepouzdanim. K tomu i veza između predmeta i njihovih naziva nije uvijek jednoznačna, a ako i jest, to ne moramo znati. Ono na što se naziv odnosi nije nužno određeno samim nazivom, a svaki naziv može promijeniti svoju denotaciju pod utjecajem predznanja i drugih kontekstualnih obilježja koja mu prinosi interpretator, tj. onaj tko ga koristi. Stoga se

korespondencija između predmeta i njegova naziva postiže reduciranjem segmenta realnog svijeta koji je predmet normativne kontrole i odricanjem nekih jezičnih mogućnosti. Oko predmeta i načina reduciranja treba postići dogovor.

Najzahvalniji predmet normativne kontrole jesu one skupine entiteta koje je lako izdvojiti prema nekom formalnom obilježju, a koji se često koriste kao kriteriji pretraživanja ili predmeti manipulacije. Uobičajeni predmeti jesu: imena osoba i obitelji, nazivi korporativnih tijela/pravnih osoba, zemljopisni nazivi, naslovi i različite skupine entiteta u realnome svijetu koje zadovoljavaju uvjet da pripadaju istoj klasi, npr. vrste dokumenata (definicija skupine koja se želi normirati stvar je dogovora). Predmet normativne kontrole načelno može biti bilo što i jedan predmet može biti normiran po više različitih kriterija. Tako dobiveni skupovi često se preklapaju ili jedan obuhvaća drugi pa se postavlja pitanje podudarnosti opisa onih svojstava predmeta koja su zajednička njegovim pojavljivanjima kao entiteta u njima. Rješenje je definiranje skupa na višoj razini apstrakcije kao osnovnog i normiranje opisa obilježja koja su relevantna na toj razini (npr. opis osobe kao osobe, za razliku od opisa osobe kao autora ili autora kao određene vrste autorstva). Radi se zapravo o definiranju predmeta kao najmanjeg zajedničkog nazivnika za sve njegove predvidljive pojavne oblike, tako da je još uvijek prepoznatljiv. Ovo je razmjerno lako postići unutar jedne ustanove ili zajednice. U slučaju da je potrebno provesti usklađivanje između ustanova ili zajednica čiji se motivi i navike ne podudaraju, postavlja se pitanje svrsishodnosti i isplativosti ovakvog pothvata. Najčešći razlozi koji govore u prilog svrsishodnosti standardizacije na ovoj razini jesu: pouzdanost pretraživanja bez obzira na specifično predznanje korisnika (jednoznačne odrednice, izbjegavanje ponavljanja i u slučaju različite odgovornosti za dijelove sustava koji se pretražuje, bolja pokrivenost predmetnog područja); razmjena podataka među korisnicima normativnih zapisa (jednom obrađeni podaci mogu se koristiti u različite svrhe ako nisu već u početku prerađeni tako da imaju u vidu samo onu svrhu radi koje su identificirani); standardizacija vrijednosti podataka u opisnom formatu; kontrola kvalitete i smanjeno vrijeme potrebno za obradu.

Da bi normativni podaci bili iskoristivi i pouzdani i izvan okruženja u kojem su nastali, potrebno ih je oblikovati neovisno o tom okruženju, tj. razdvojiti onaj dio obilježja predmeta koja mu pripadaju ili su relevantna isključivo u tom okruženju od onih obilježja koja nosi i u svakoj drugoj situaciji i koja su nužna da bi ga se identificiralo. Ova druga obilježja mogu biti predmet normativne kontrole u širem kontekstu, podrazumijevajući pri

tome sve situacije u kojima se predmet pojavljuje kao jedinstven i prepoznatljiv (ukoliko nam je jedinstvo dviju pojava nekog predmeta zastrto, onda su to dva predmeta).

Normativna kontrola može se provoditi na više načina. Ipak, iz onoga što je rečeno o odnosu naziva i predmeta te jezika normativne kontrole i prirodnog jezika proizlazi *nekoliko osnovnih pojmova normativne kontrole* koji će se pojavljivati pod ovim ili onim nazivom (pristupnica, normativna kontrola, normativni podaci, jedinstvena/standardna odrednica, normativni zapis, normativna datoteka, sporedna odrednica/opća uputnica (*vidi*), usporedna odrednica, odnosna odrednica (*vidi i*), agencija odgovorna za normativni zapis i dr.). (*Prilog 1*) Uočena je razlika u nazivima, a djelomično i u strukturi kojoj ti nazivi pripadaju, u standardima koji se koriste u arhivima u odnosu na standarde koji se koriste u knjižnicama. Ta je razlika djelomično posljedica i vezanosti nazivlja u knjižničarstvu za kontekst upotrebe standarda tj. uza katalog. Ispod te razine razlika u sadržaju ustanovljena je u svega dva slučaja (identifikacijska oznaka i usporedna odrednica). Veći problem predstavljat će eventualno korištenje normativnih datoteka koje potječu iz izvora izvan ovih dviju zajednica, npr. korištenje podataka koje prikupljaju i obrađuju razna tijela državne uprave i druge zainteresirane organizacije. Ovi se podaci često koriste u arhivima - ponekad upravo kao sredstvo normativne kontrole - i imaju posebno značenje upravo zbog svoga porijekla. Ako bi se njih htjelo iskoristiti, bit će doista potrebna redukcija obvezne "jezgre" formata normativnog zapisa do razine prepoznatljivosti predmeta u situacijama koje se obično predviđaju za taj tip predmeta.

U drugom terminu Radionice prikazan je *tijek međunarodne standardizacije u knjižničarstvu* i objašnjen način na koji su se međunarodni standardi primijenili u hrvatskim kataložnim pravilima i knjižničnom informacijskom sustavu (CROLIST-u). Tijekom višegodišnjeg razdoblja (1961-1997) donijeti su brojni propisi, smjernice i standardi s temeljnim ciljevima razvoja sustava za bibliografsku i normativnu kontrolu na nacionalnoj razini te za međunarodnu razmjenu podataka. (*Prilog 2*) Na tim je ciljevima utemeljen *Program Općeg bibliografskog nadzora* kojeg je 1974. objavila *Međunarodna federacija bibliotekarskih udruženja* (IFLA). Međunarodna razmjena bibliografskih podataka pokazala se prilično uspješnom pa se danas ti podaci razmjenjuju i iznova koriste već ustaljenim postupcima, dok sustav kontrole preglednih kataložnih jedinica za nacionalna imena, osobna i korporativna, te jedinstvene stvarne naslove još uvijek nije realiziran u istom opsegu. Ne ulazeći ovom prigodom u dublje analize što je tomu razlog, našu smo pažnju usmjerili na aktivnosti *Međunarodne federacije i*

Europske unije koje, svaka sa svog gledišta, pokušavaju iznaći rješenja za uspostavljanje, sada već govoreći rječnikom informacijske tehnologije, zajedničke baze podataka - virtualne ili stvarne, sastavljene od nacionalnih normativnih datoteka.

Radna grupa za određivanje osnovnih elemenata normativnog zapisa i Međunarodnog standardnog broja za autorizirane podatke (ISADN) Međunarodne federacije (IFLA UBCIM *Working Group on Minimal Level Authority Records (MLAR) and the ISADN*) osnovana je 1996. Zanimljivo je da ova Radna grupa dolazi s "heretičkim" idejama. Iako je osnovana pod okriljem *Programa Općeg bibliografskog nadzora*, koji zahtijeva da svatko upotrebljava isti oblik za odrednicu, u Radnoj grupi smatraju da postoje razlozi za upotrebu imena bliskih korisnicima, na pismima koje oni znaju čitati i u obliku u kojem će ga najčešće tražiti u svojim knjižničnim katalozima ili nacionalnim bibliografijama. Imajući na umu da se *Program Općeg bibliografskog nadzora* u ovom području može realizirati tek modifikacijom uvriježenih načela, oni se zalažu za očuvanje nacionalnih razlika ili razlika utemeljenih na kataložnim pravilima u normativnim oblicima koji se koriste u nacionalnim bibliografijama i knjižničnim katalozima i koji najviše udovoljavaju jezičnim i kulturnim potrebama korisnika pojedinačnih ustanova. Da bi se olakšala međunarodna razmjena normativnih podataka, Radna grupa predlaže da svaka nacionalna bibliografska agencija načini tijekom dvije-tri godine vlastitu normativnu datoteku koja bi bila dostupna preko Interneta, korištenjem IFLA-ine stranice. Takav bi sustav dopuštao pretraživanje svih ili samo željenih nacionalnih normativnih datoteka.

Projekt Europske unije *CoBRA+ Author* pokrenut je u okviru Knjižničkog programa Europske komisije kako bi se istražila provedivost međunarodne razmjene nacionalnih normativnih datoteka. U projektu sudjeluje 5 nacionalnih knjižnica: *Bibliothèque nationale de France*, *The British Library*, *Bibliothèque Royale Albert 1er / Koninklijke Bibliotheek Albert 1*, Belgija, *Biblioteca Nacional*, Španjolska i *Biblioteca Nacional de Lisboa*, Portugal. Njihov je zadatak da prevedu nacionalne formate u format UNIMARC za pregledne kataložne jedinice kako bi se izradila logička zajednička baza podataka. Projekt je izvanredno važan jer će upozoriti na probleme prevođenja nacionalnih formata preglednih kataložnih jedinica u UNIMARC čime će se procijeniti sam format i uputiti na njegova daljna proširenja ili promjene. Njegov je značaj i u tome što je upotrijebljena Internet tehnologija u predstavljanju prototipa arhitekture WWW prolaza (*Gateway*) i poslužitelja Z39.50 (protokol za pretraživanje i pronalaženje podataka) koji pretražuje pojedinačne normativne datoteke fizički smještene na jednom računalu.

U vrijeme održavanja Seminara upravo se završavala testna faza projekta u kojoj je pet gore spomenutih knjižnica dalo uzorak svojih normativnih datoteka u kojima su bila sadržana ista imena radi jednostavnijeg uspoređivanja. Sudionici Radionice mogli su se izravno uključiti u pretraživanje ovih datoteka. (*Prilog 3*)

Nakon što su se u drugom terminu sudionici Radionice upoznali s međunarodnom suradnjom u području normativne kontrole unutar knjižničarske zajednice, u trećem terminu bilo je riječi o suradnji koja je već zaživjela između arhivistike i bibliotekarstva, a iznesen je i konkretan prijedlog moguće suradnje u području predmetizacije za sve tri zajednice.

Uspoređena su dva standarda: *Smjernice za izradu preglednih kataložnih jedinica i uputnica - Guidelines for Authority and Reference Entries (GARE)* i *Međunarodni normirani arhivistički ovlašteni zapis (za pravne i privatne osobe te obitelji) - International Standard Archival Authority Record (for Corporate Bodies, Persons and Families) (ISAAR(CPF))*. (*Prilog 4*) U izradi ISAAR-a, kako je navedeno u predgovoru, oslanjalo se na rad IFLA-e u području normativne kontrole i posebno Smjernica. Razlika između ova dva standarda prvenstveno je uočena u onome što se normira i u vrstama kataložnih jedinica, iz čega onda proizlaze i neka terminološka nesuglasja (v. *Prilog 1*). Dok Smjernice određuju opću strukturu i elemente opisa preglednih kataložnih jedinica za osobe, korporativna tijela i stvarne naslove, ISAAR se usmjerava na pravne osobe, osobe i obitelji. Međutim, ono što razlikuje ova dva standarda jest vrsta normativnog zapisa. ISAAR definira samo jedan normativni zapis, rječnikom bibliotekarske struke - preglednu kataložnu jedinicu koja sadrži podatke koje obično nalazimo i u preglednoj kataložnoj jedinici i u objasnidbenoj kataložnoj jedinici i u uputnici, ali ih ne razdvaja na ovaj način jer se smatra da je to stvar sustava koji koristi normativnu datoteku, dok Smjernice uz preglednu kataložnu jedinicu propisuju još i uputnicu i objasnidbenu kataložnu jedinicu.

U nastavku razmotrena je *struktura predmetnih odrednica*, koje su također podložne normativnoj kontroli, u odnosu na semantičko i sintaktičko načelo. Opredijelimo li se za semantičku strukturu jezika jedinstvenih predmetnih odrednica, one će se moći višestruko primijeniti, ne samo u kontekstu knjižnične predmetizacije, već i u području arhivistike i muzeologije. (*Prilog 5*)

Zaključci

U radu Radionice iskazana je potreba za intenzivnijom suradnjom na području razvijanja i upotrebe standarda za normativnu kontrolu kako bi se osigurala što je moguće veća kompatibilnost. Da bi se to postiglo, potrebno je da svaka ustanova ili organizacija koja je odgovorna za izradu, održavanje ili primjenu standarda jasno odredi onaj skup obilježja predmeta normativne kontrole koji može biti od interesa za druge, kao i to da iskaže svoje potrebe u odnosu na druge izvore normativnih podataka. Potrebno je osigurati i neki formalni oblik komunikacije među zainteresiranim - radno tijelo, inicijativu ili slično - u kojem će biti zastupljeni svi zainteresirani.

Također je potrebno identificirati sve dostupne izvore normativnih podataka, ne samo unutar ustanova i organizacija koje pripadaju trima zajednicama koje su bile zastupljene u Radionici, nego i u državnoj upravi, znanstvenim ustanovama i drugim mogućim 'dobavljačima' normativnih podataka. To je naročito važno ako je podatke o istom predmetu moguće dobiti iz različitih izvora.

Da bi korištenje i razmjena ovakvih zajedničkih normativnih podataka mogla funkcionirati, valja prethodno riješiti dva pitanja. 1. Treba identificirati ili raspodijeliti odgovornost za izradu 'zajedničke jezgre' normativnih zapisa s obzirom na predmete normiranja i osigurati da svatko tko je preuzeo neku obvezu bude u stanju to i izvršiti. U tom će smislu vjerojatno biti potreban neki mehanizam praćenja kvalitete. 2. Svaki korisnik ovakvih zapisa definirat će vlastitu 'dodanu vrijednost' i način korištenja tako nastalih zapisa u vlastitom sustavu. Ovaj postupak mora biti dovoljno jednostavan za primjenu kako se korisnici ne bi susretali s većim poteškoćama nego što je korist od ovakvog načina upotrebe i održavanja normativnih datoteka.

Sudionici Radionice nisu uvjereni da u ovom času postoji dovoljan interes za razmjenom i usklađivanjem normativnih podataka izvan pojedinih zajednica. Stoga predlažu da se ustanovama i organizacijama za koje se pretpostavlja da bi mogle biti zainteresirane pošalje upitnik kojim bi se: 1. identificirali dostupni izvori normativnih podataka, 2. ispitala razina zainteresiranosti pojedinih organizacija i ustanova za razmjenom nekih podataka te njihova sposobnost da u toj razmjeni preuzmu određene odgovornosti, 3. utvrdile potrebe, bez obzira da li su za njihovo zadovoljavanje izrađene baze normativnih podataka ili neke druge, standardizirane ili nestandardizirane evidencije, 4. utvrdila razina dostupnosti pojedinih izvora i moguća ograničenja koja proizlaze iz pravnih, tehničkih, vlasničkih ili organizacijskih ograničenja, 5. identificirali entiteti koji su predmet normativne kontrole,

uključujući i grupiranje njihovih klasa u hijerarhijske strukture, 6. utvrdile strukture podataka koje se koriste za normiranje zapisa na temelju čega bi se mogli usporediti standardi i druga pravila koja se primjenjuju s obzirom na strukturu, sadržaj, vrijednosti podataka i način organizacije i korištenja normativnih i drugih odgovarajućih zapisa. Obradom podataka koji bi bili prikupljeni ovim upitnikom moglo bi se utvrditi tko su potencijalni sudionici u razmjeni normativnih podataka i kakav se interes i doprinos može od njih očekivati. Ovisno o odgovorima koji pristignu zainteresiranim bi se mogao predložiti neki model suradnje. Pri tome treba imati u vidu naročito matične ustanove u pojedinim djelatnostima kao i ustanove koje su specijalizirane za prikupljanje, proizvodnju i obradu podataka o mogućim predmetima normativne kontrole.

Authority Control Report and Conclusions

During the workshop a need presented itself for more intense co-operation in the field of developing and using standards for authority control so that the highest possible level of compatibility was secured. In order to achieve this it was necessary for each institution and organization which was responsible for the development, maintenance or application of standards to clearly define that set of characteristic entities for authority control which could be of interest to others, as well as to manifest its needs in relation to other sources of authority data. It was necessary to also secure some formal form of communication between the interested parties - a working group, initiative or other - in which all of them would be represented.

It was also necessary to identify all available sources of authority data, not only within the institutions and organizations which belong to the three communities represented in the workshop, but also in the state institutions, scientific institutions and other possible "deliverers" of authority data. This is especially important if it is possible to receive data about the same entity from different sources.

In order to make the usage and exchange of such common authority data functionable it is first necessary to solve two questions. 1. It is necessary to identify and distribute responsibility for the establishment of a "common core" of authority records depending on the object of authority control as well as to make sure that everyone who took on a certain responsibility was capable of realizing it. 2. Each user of such records will define his own

“added value” and the method of usage of records made in this function in the home system. This procedure ought to be simple enough in its application so that users would not meet with greater difficulties than the benefits of this method of usage and maintenance of authority files.

Participants of the workshop were not convinced that at this moment enough interest existed for exchanging and harmonizing authority data outside the individual community. Thus, they suggest a questionnaire be sent to the institutions and organizations for whom it is supposed that they could be interested. The questionnaire would: 1. Identify the available sources of authority data, 2. Look into the level of interest of individual organizations and institutions for the exchanges of certain data and their capacity to take on some responsibility in this exchange, 3. Establish the needs, regardless of whether authorized or other (standardized or non-standardized) data bases have been built for their realization, 4. Establish the level of availability of individual sources and possible limitations rising from legal, technical, ownership or organizational limitations, 5. Identify entities which would be the object of authority control, including the grouping of their classes into hierarchical structures, 6. Establish data structures which are used for the authority records on the basis of which standards could be compared as well as other rules which are applied in relation to the structure, content, data value and method of organizing and using authority and other appropriate records. By processing the data which would be accumulated with this questionnaire one could establish who the potential participants of an exchange of authority data would be and what sort of interest and contributions could be expected from them. Depending on the collected responses a model of co-operation could be offered to the interested parties. In doing this special attention should be paid to the home institutions of each of the aforementioned professions as well as institutions which have specialized in the collection, production and processing of data about the possible objects of authority control.

OSNOVNI POJMOVI NORMATIVNE KONTROLE

JEDINSTVENA ODREDNICA (*Uniform heading*)

Utvrdeni oblik odrednice koji se mora slijediti bez odstupanja kadgod se odrednica pojavljuje u bibliografskom zapisu.

USPOREDNA ODREDNICA (*Parallel heading*)

1. Neusvojeni oblik odrednice pregledne kataložne jedinice koji se temelji na imenu/nazivu ili stvarnom naslovu na nekom drugom jeziku.
2. Alternativni oblik odrednice pregledne kataložne jedinice koji se temelji na nekom drugom jeziku, jezičnom obliku ili pismu.

UPUTNICA (*Reference*)

Kataložna jedinica čiji je početni element neusvojena ili jedinstvena odrednica. Upućuje korisnika popisa, kataloga, bibliografije itd. s neusvojene odrednice na odgovarajuću jedinstvenu odrednicu (tj. opća uputnica) ili s jedinstvene odrednice na srodne odrednice (tj. unakrsna uputnica).

ODREDNICA UPUTNICE (*Reference heading*)

Odrednica određena za uputnicu.

SRODNA ODREDNICA (*Related heading*)

1. Jedna od dvije ili više jedinstvenih odrednica koje su uzajamno bibliografski povezane a pod svakom će se od njih naći pregledne kataložne jedinice.
2. Jedna od dvije ili više jedinstvenih odrednica koje su povezane unakrsnom uputnicom (vidi i). Njihov logički odnos može biti asocijativan ili hijerarhijski.

PREGLEDNA KATALOŽNA JEDINICA (*Authority entry*)

Kataložna jedinica koja počinje jedinstvenom odrednicom za osobu, korporativno tijelo ili anonimno djelo kao što je utvrdio odgovorni kataložni centar. Osim jedinstvene odrednice jedinica prema potrebi sadrži: napomene, zapise svih neusvojenih i srodnih odrednica s kojih se upućuje (podaci o pomoćnim kataložnim jedinicama), bilješke o izvorima itd., podatak o kataložnom

centru koji je odgovoran za jedinicu, Međunarodni standardni broj za autorizirane podatke. Pregledna kataložna jedinica može obuhvatiti i uputnice koje upućuju na srodne odrednice, kao i podatke o uputnicama sa srodnih odrednica.

ODREDNICA PREGLEDNE KATALOŽNE JEDINICE/PREDMETNICA

(*Authority heading, Subject heading*)

1. Odrednica izrađena za preglednu kataložnu jedinicu.
2. Jedinствена odrednica koja je prvi element na preglednoj kataložnoj jedinici. U kontekstu ovih Smjernica (GSARE!) odrednica pregledne kataložne jedinice jest predmetnica.

NACIONALNI BIBLIOGRAFSKI CENTAR

Centar koji je prema Programu Općeg bibliografskog nadzora odgovoran uz ostalo za utvrđivanje autoriziranih oblika imena/naziva individualnih i korporativnih autora svoje zemlje, te za izradu autoriziranih popisa autora za svoje zemlje.

(*GARE, GSARE*)

NORMIRANJE (*Authority work*)

Proces određivanja oblika imena, naslova ili predmeta koji će se upotrebljavati kao odrednica u bibliografskom zapisu; određivanje unakrsnih uputnica za taj oblik; određivanje odnosa ovih odrednica s drugim normiranim odrednicama (usvojenim odrednicama).

NORMIRANI ZAPIS (*Authority record*)

Tiskana ili strojno čitljiva jedinica koja bilježi odluke donijete tijekom normiranja.

NORMATIVNA DATOTEKA (*Authority file*)

Skupina normiranih zapisa.

NORMATIVNA KONTROLA (*Authority control*)

Proces održavanja dosljednosti u odrednicama u bibliografskoj i normativnoj datoteci.

AUTOMATIZIRANA NORMATIVNA KONTROLA (*Automated authority control*)

Upotreba računala za obavljanje glavnine procesa normativne kontrole.

(Arlene G. Taylor. Authority files in online catalogs: an investigation of their value. // Cataloging and classification quarterly 4(1984)3, 1-2.)

Što je normativna kontrola? To je tehnički proces kojim se osigurava struktura knjižničnog kataloga. Njeni su temelji jedinstvenost, standardiziranje i povezivanje.

(Doris H. Clack. Authority control. - Chicago ; London: ALA, 1990. Str. 1.)

PRISTUPNICA (*Access point*)

Ime, ključna riječ, natuknica u kazalu itd. pomoću kojih se može tražiti, pronaći i pretraživati u opisu.

STANDARDIZIRANA ODREDNICA (*Authority entry*)

Standardizirana pristupnica koju je utvrdila nadležna ustanova.

USPOREDNA ODREDNICA (*Parallel entry*)

Alternativna standardizirana pristupnica pod kojom se standardizirana odrednica pojavljuje na drugom jeziku ili pismu.

SPOREDNA ODREDNICA (*Non-preferred term*)

Nazivi entiteta koji nisu usvojeni kao standardizirana pristupnica.

ODNOSNA ODREDNICA (*Related authority entry*)

Odrednica koja povezuje normativni zapis s nekim drugim normativnim zapisom (u pravilu sa standardiziranom odrednicom normativnog zapisa).

NORMATIVNI PODACI (*Authority data*)

Obavijesti sadržane u normativnom zapisu ili normativnoj datoteci.

NORMATIVNI ZAPIS (*Authority record*)

Standardizirana odrednica združena s ostalim normativnim podacima koji opisuju entitet imenovan standardiziranom odrednicom i koji mogu upućivati na druge standardizirane odrednice.

NORMATIVNA DATOTEKA (*Authority file*)

Uređena skupina normativnih zapisa.

NORMATIVNA KONTROLA (*Authority control*)

Kontrola standardiziranih pojmova, uključujući imena osoba, nazive korporativnih tijela ili zemljopisne pojmove što se upotrebljavaju kao pristupnice.

STVARATELJ (*Creator*)

Vidi Provenijencija.

PROVENIJENCIJA (*Provenance*)

Organizacija ili ustanova koja je stvorila, prikupila i/ili upravljala i koristila dokumente u obavljanju javne ili osobne djelatnosti.

(ISAAR)

Prilog 2

MEĐUNARODNA STANDARDIZACIJA KATALOŽNIH POSTUPAKA: KRONOLOGIJA

NORMATIVNA KONTROLA

BIBLIOGRAFSKA KONTROLA

1961. Pariz

Međunarodna konferencija o načelima katalogizacije
"Pariška načela"

1963. *Names of Persons*

Kopenhagen

Međunarodni sastanak
kataložnih stručnjaka

- ujednačavanje odrednica i redalica
- ujednačavanje kataložnog i
bibliografskog opisa

1969.

1970.-

1983. *PPIAK: 1. dio, 1. izd.*

1974. Program Općeg
bibliografskog nadzora

ISBD(M)

1974.

1977. Pariz

Međunarodna konferencija o
nacionalnim bibliografijama

UNIMARC/B

1977.,
1983.

PPIAK: 2. dio

1983.

1984. *GARE*

1986. *PPIAK: 1. dio, 2. izd.*

UNIMARC/B

1987.

1991. *UNIMARC/A*

*CROLIST**

1991.

1993. *GSARE*

1995.-

1997. *CoBRA+ Author Project*

1996. *IFLA UBCIM WORKING GROUP*

*ON MLAR** AND THE ISADN****

KRATICE SUSTAVA I PROJEKATA

*CROLIST = CROatian Library and Information SysTem

**MLAR = Minimal Level Authority Records

***ISADN = International Standard Authority Data Number

PRIRUČNICI I STANDARDI

Names of Persons

Names of persons: national usages for entry in catalogues / compiled by the IFLA International Office for UBC. - 3rd ed.- London: IFLA International Office for UBC, 1977.

PPIAK: 1. dio, 1. izd.

Verona, Eva. Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga: prvi dio: odrednice i redalice. - Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1983.

GARE

Guidelines for authority and reference entries / recommended by the Working Group on an International Authority System; approved by the Standing Committees of the IFLA Section on Cataloguing and the IFLA Section on Information Technology. - London: IFLA International Programme for UBC, 1984.

Smjernice za izradu preglednih kataložnih jedinica i uputnica / preporučila Radna grupa za izradu Međunarodnog sustava preglednih kataložnih jedinica; odobrio Stalni odbor Sekcije za katalogizaciju i Sekcije za automatizaciju Međunarodne federacije bibliotekarskih društava i ustanova; prevela i predgovor napisala Daniela Živković. - Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1990.

PPIAK: 1. dio, 2. izd.

Verona, Eva. Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga: prvi dio: odrednice i redalice. - Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1986.

UNIMARC/A

UNIMARC/Authorities: universal format for authorities / recommended by the IFLA Steering Group on a UNIMARC Format for Authorities; approved

by the Standing Committees of the IFLA Section on Cataloguing and Information Technology. - München [etc.]: K. G. Saur, 1991.

GSARE

Guidelines for subject authority and reference entries / Working Group on "Guidelines for Subject Authority Files" of the Section on Classification and Indexing of the IFLA Division of Bibliographic Control. - München [etc.]: K. G. Saur, 1993.

ISBD(M)

ISBD(M): International standard bibliographic description for monographic publications. - 1st standard ed. - London, 1974.

ISBD(M): Međunarodni standardni bibliografski opis monografskih publikacija. - 1. standardno izd. - Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1974.

PPIAK: 2. dio

Verona, Eva. Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga: drugi dio: kataložni opis. - Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1983.

UNIMARC/B

UNIMARC: Universal MARC format / recommended by the IFLA Working Group on Content Designators set by the IFLA Section on Cataloguing and the IFLA Section on Mechanization. - London: IFLA International Office for UBC, 1977.

UNIMARC handbook / compiled and edited by Alan Hopkinson with the assistance of Sally McCallum and Stephen P. Davis. - London: IFLA International Office for UBC, 1983.

Priručnik za UNIMARC / priredila Mirna Willer. - Zagreb: Nacionalna i sveučilišna biblioteka, 1989.

BIBLIOGRAFIJA (IZBOR):

Authority control in the 21st century: an invitational conference. March 31-April 1, 1996 / OCLC, Dublin, Ohio.

URL: <http://www.oclc.org/oclc/man/authconf/confhome.htm>

Beaudiquez, M.; F. Bourdon. Management and use of name authority files (personal names, corporate bodies and uniform titles): evaluation and prospects. - München [etc.]: K. G. Saur, 1991.

Bourdon, F. International cooperation in the field of authority data: an analytical study with recommendations. - München [etc.]: K. G. Saur, 1991.

CoBRA+ Author Project.

URL: <http://mars.dtv.dk:8000/author>

Tillett, B. B. Progress report from the IFLA UBCIM Working Group on MLAR and the ISADN. // IFLA Newsletter of the Standing Committee of the IFLA Section on Cataloguing June (1997)8.

URL: <http://www.nlc-bnc.ca/ifla/VII/s13/scatn/news8.htm>

Willer, M. UNIMARC/Authorities: its concept, envisaged development and issues of the international exchange of authority records. // The 64th IFLA General Conference, Copenhagen, 1997. Division number: IV

Willer, M. UNIMARC u teoriji i praksi. - Rijeka: Naklada Benja, 1996.

Willer, M. Univerzalna bibliografska kontrola i baze podataka preglednih kataložnih jedinica za osobna imena autora. // Znanstveni skup Normizacija osobnih imena u knjižničarstvu i leksikografiji, Zagreb, 15-16. svibnja 1996.: zbornik radova. - Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1996. Str. 115-130.

CoBRA+

AUTHOR PROJECT

[\[Information on the project\]](#) [\[Information on Author prototype\]](#) [\[Back to prototype\]](#)

Information on Author prototype

- [Technical specifications](#)
- [Content : Which records are available for testing ?](#)
- [The test and the evaluation form](#)

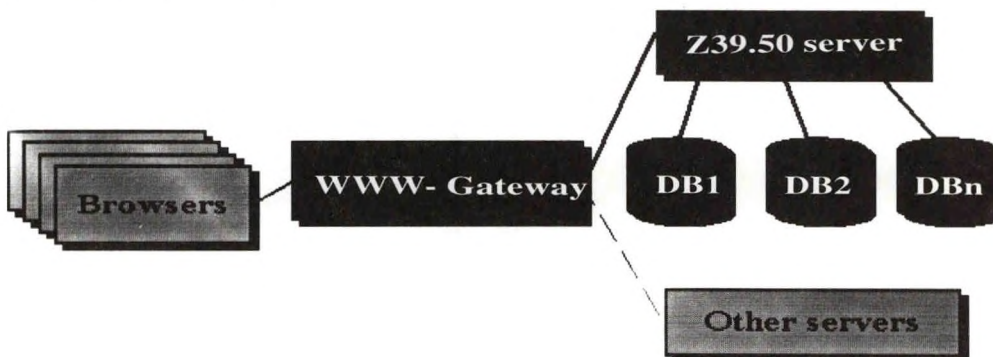
Before filling the evaluation form, please read the following

● Technical specifications of the prototype

Development phase :

- Adaptation of Z39.50 server to bib-1/authority use.
- Processing and loading of databases.
- Configuration of WWW/Z39.50 server.
- Adaptation of user interface.

Prototype Architecture :

Z39.50 Server :

- Zebra free Z39.50 server/search engine.
- Requires Unix - later Windows NT.
- Modified to read ISO2709 records directly.
- Configuration tables establishing required search paths.
- All databases loaded.

WWW Gateway :

- Based on EUROPAGATE software package.
- Stateful server supporting concurrent access to multiple targets.
- Configurable to support many different applications.

Choose one or more databases

BN, Portugal:

☐ Biblioteca Nacional, Portugal

BN, Spain:

☒ Biblioteca Nacional, Spain

BNF, France:

☒ Bibliotheque nationale de France, France

British Library, UK:

☒ The British Library, United Kingdom

KBR, Belgium:

☒ KBR, Belgium

Select

[Author](#) | [User Feedback](#)

This page is maintained by adam@indexdata.dk. Last modified 24 Oct 1997.

Fill-in this search form:

Name	cicero	And	
Surname		And	
All Fields			
Search		Reset	

The search will match any records where the words occur anywhere in the fields specified (Name, Surname,...). The *-character can be used for truncation, e.g. col? will match color, colour, etc.

[Author](#) | [New Database](#)

This page is maintained by adam@indexdata.dk. Last modified 24 Oct 1997.

WWW/Z39.50 Gateway Search

Total hits: 8

KBR, Belgium: 0 hits

British Library, UK: 3 hits

[Cicero Marcus Tullius 106 B.C.-43 B.C.](#)

[Cicero Vincenzo](#)

[Cicero James J.](#)

BNF, France: 4 hits

[Cicero Michael](#)

[Cicero Vincenzo](#)

[Cicéron](#)

[Cicéron Quintus Tullius](#)

BN, Spain: 1 hits

[Cicerón, Marco Tulio](#)

[Author](#) | [New Query](#) | [View History](#) | [New Database](#)

	Next Record	Label Format	Result Set	New Query	New Database
---	----------------	-----------------	---------------	--------------	-----------------

British Library, UK: Record 1 out of 3

001 UN10-32405
 005 19970318144806.0
 091 -- \$a Uk \$b nb90003075
 100 -- \$a 19970318aenga0103 ba
 152 -- \$a AACR2 \$b lc
 200 -1 \$a Cicero \$b Marcus Tullius \$f 106 B.C.-43 B.C.
 801 -0 \$a GB \$b BL \$c 19881020

[Author](#) | [Next](#) | [Label Format](#) | [Result Set](#) | [New Query](#) | [New Database](#)

WWW/Z39.50 Gateway Record British Library, UK

	Next Record	UNIMARC Format	Result Set	New Query	New Database
---	----------------	-------------------	---------------	--------------	-----------------

British Library, UK: Record 1 out of 3**Record Identifier**

UN10-32405

Version Identifier

19970318144806.0

091

\$a Uk

\$b nb90003075

General Processing Data

\$a 19970318aenga0103 ba

Rules

\$a AACR2

\$b lc

Personal Name

\$a Cicero

\$b Marcus Tullius

\$f 106 B.C.-43 B.C.

Originating Source

\$a GB

\$b BL

\$c 19881020

[Author](#) | [Next](#) | [UNIMARC Format](#) | [Result Set](#) | [New Query](#) | [New Database](#)

Author	Next Record	Previous Record	Label Format	Result Set	New Query	New Database
--------	----------------	--------------------	-----------------	---------------	--------------	-----------------

BNF, France: Record 3 out of 4

001 FRBNF00035701X
 005 19911210
 100 -- \$a 19840703afrey0103 ba
 152 -- \$a AFNOR
 200 -- \$a Cicéron
 300 0- \$a . - Principale langue de publication : latin. - Dates biographiques : -0106/ / --0043/ /
 300 0- \$a A aussi traduit du grec en latinOrateur, homme politique et philosophe
 400 -- \$a Cicero \$b Marcus Tullius
 400 -- \$a Tullius Cicero \$b Marcus
 801 -2 \$a FR \$b BNF \$c 19970804
 810 -- \$a Scripta quae manserunt omnia, fasc. 16 / M. Tullius Cicero, 1963-
 810 -- \$a GDEL : Cicéron, en lat. Marcus Tullius Cicero
 810 -- \$a Clavis Scriptorum Graecorum et Latinorum / Rodrigue LaRue, 1985 : Cicero.
 Marcus Tullius Cicero orator consul

[Author](#) | [Next](#) | [Previous](#) | [Label Format](#) | [Result Set](#) | [New Query](#) | [New Database](#)

WWW/Z39.50 Gateway Record BN, Spain

Author	Label Format	Result Set	New Query	New Database
--------	-----------------	---------------	--------------	-----------------

BN, Spain: Record 1 out of 1

001 UNI0017059
 005 19970630115713.0
 091 -- \$a M-BN-DP \$b n 90002244
 100 -- \$a 1990112a
 152 -- \$a RC-1985 \$b bn
 200 -1 \$a Cicerón, \$b Marco Tulio
 400 -1 \$a Cicero, \$b Marcus Tullius
 400 -1 \$a Cicerón
 400 -1 \$a Cicerón, \$b M. T.
 400 -1 \$a Cicerón, \$b M. Tulio
 400 -1 \$a Cicerón, \$b Marco T.
 400 -1 \$a Cicerone
 400 -1 \$a Cyceron
 675 -- \$a 871..."-00"
 801 -0 \$a spa \$b M-BN-DP \$c 19901120
 810 -- \$a Catilinarías, 1994 \$b port. (Marco Tulio Cicerón)
 810 -- \$a Dic. de filosofía, de J. Ferrater Mora, 1980 \$b (Cicerón (M. Tullius Cicero) (106-43 a.C.))
 810 -- \$a R.C. Ap. IV \$b (Cicerón, Marco Tulio)

[Author](#) | [Label Format](#) | [Result Set](#) | [New Query](#) | [New Database](#)

Prilog 4

STRUKTURA NORMATIVNIH ZAPISA: KONKORDANCA IZMEĐU GARE, GSARE I ISAAR

GARE, GSARE

(v. 1. 6 i 1.7)

1. Pregledna kataložna jedinica
 - 1.1.1. Odrednica pregledne kat. jed.
 - 1.1.1.2. Osobna odrednica
 - dijelovi imena:
 - osobno ime
 - patronimik
 - obiteljsko ime
 - nadimak
 - ime dinastije
 - ostala imena
 - dodaci imenu:
 - plemička titula
 - datum rođenja, smrti
 - ostali dodaci
 - 1.1.1.3. Korporativna odrednica
 - elementi naziva:
 - naziv korp. tijela
 - naziv pol.-ter. jed.
 - naziv podređenog tijela

ISAAR

1. Područje normativne kontrole
 - 1.1 Identifikator normativnog zapisa
 - 1.2 Vrsta normativnog zapisa
 - 1.3 Standardizirana odrednica
 - Pravna osoba
 - elementi naziva:
 - naziv pravne osobe
 - naziv političko-ter. jed.
 - naziv podređenog tijela
 - pobliže oznake:
 - zemljopisni naziv
 - datum
 - broj
 - vrsta tijela
 - ostale oznake
 - Osobe
 - dijelovi imena:
 - osobno ime
 - patronimik
 - obiteljsko ime
 - nadimak
 - ime dinastije
 - ostala imena

	pobliže oznake:		dodaci imenu:
	zemljopisni naziv		plemička titula
	datum		datum rođenja
	broj		ostali dodaci
	vrsta tijela		
	ostale oznake		
1.1.1.4.	Stvarna odrednica	-	
		Obitelji	
Usporedna	odrednica	1.4	Usporedna odrednica/odrednice
1.2.	Napomene		
	objašnjenje odnosa		
	osobnih odrednica		
	povijest korp. tijela		
	objašnjenje odnosa		
	odrednica, dijelova		
	i cijelog djela		
1.3	Podaci o uputnicama	1.5	Sporodna odrednica
1.4	Podaci o unakrsnim uputnicama	1.6	Odnosna odrednica
		2.	Područje informacija
			službena oznaka
			nazivi
			datumi
			poslovno sjedište itd.
		3.	Područje napomena
1.5	Napomene katalogizatora	3.1	Napomena arhivista
1.6	Izvor		
1.6.1	Naziv centra za katalogiziranje	(v. 1.1)	
1.6.2	Kataložna pravila ili standardi	3.2	Pravila ili propisi
1.6.3	Datum	3.3	Datum
1.7	Međunarodni standardni broj za autorizirane podatke	(v. 1.1)	
2.	Uputnica		
2.1	Odrednica uputnice		
2.2	Napomene		
2.3	Jedinstvena odrednica		
2.4	Alternativna struktura unakrsnih uputnica		

- 3. Objasnidbena kataložna jedinica
- 3.1 Odrednica objasnidbene kataložne jedinice
- 3.2 Napomene
- 3.3 Izvor
- 3.3.1 Naziv centra za katalogiziranje
- 3.3.2 Kataložna pravila ili standard
- 3.3.3 Datum

Romano Krauth, Robert Ravnić

Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb

OSLONAC NORMATIVNE KONTROLE: SEMANTIČKO ILI SINTAKTIČKO NAČELO

Kada bismo novorođenu djecu u matične knjige zavodili pod djevojačkim prezimenom majke, vjerovatno bismo ozbiljno uzdrmali *autoritet* muškaraca, ali bi bez sumnje u smislu *autorizacije* bili na sigurnijem terenu. Mislimo da ne treba posebno dokazivati kako to ovog časa uopće ne bi bilo mudro pokušati provesti. U konvencionalnom svijetu kakav nas okružuje i koji nam ujedno određuje djelovanje, od onog što *zbilja jest*, odlučnije je ono što smo *stvarno dogovorili*. Za konkretan posao o kojem je ovdje riječ, a to je suradnja arhiva, muzeja i knjižnica u normativnoj kontroli, takva vrsta nasilja je dobrodošla. Jer i oko onog u što nismo sigurni da je sasvim *istinito*, možemo se dogovoriti kao da je vjerovatno *točno*.

AUTORIZACIJA	NORMATIVNA KONTROLA	PODRUČJE PRIMJENE
Strukturirane relacije [vidi:]	Predmetna odrednica Predmetna odrednica Predmetna odrednica Predmetna odrednica Predmetna odrednica	Jedinica opisa u arhivistici
Jedinstvena predmetna odrednica		Muzejski predmet
		Jedinica bibliotečne građe
Neusvojeni izrazi [vidi:]		

Shema 1.

Stoga bismo radi rasprave priložili dvije sheme i predložili nekoliko točaka koje bi nas mogle pokrenuti prema tako shvaćenoj točnosti.

U vezi sa shemom 1 navodimo slijedeće točke:

- Pri traženju odgovarajućih podataka, pristup sadržaju nekog dokumenta omogućuje *vodeća* predmetna odrednica.
- Dosljedan pristup omogućuje samo ona vodeća predmetna odrednica koja je utvrđena kao *jedinstvena* predmetna odrednica.
- Jedinstvene predmetne odrednice trebaju stoga biti *autorizirane*.
- Neusvojeni izrazi trebaju *upućivati* na istu jedinstvenu predmetnu odrednicu.
- Odnosi jednakosti, hijerarhije i koordinacije između jedinstvenih predmetnih odrednica trebaju imati jasnu i razgovjetnu *strukturu* izgrađenu u semantičkom polju jedinstvenih predmetnih odrednica.
- Složene predmetne odrednice koje sadrže i pododrednice trebaju proći *normativnu kontrolu* u tom smislu da im vodeća bude autorizirana jedinstvena predmetna odrednica.
- Autoriziranje cijelog sklopa složene predmetne odrednice otežalo bi ujednačavanje obrade sadržaja na raznim točkama budućeg pretpostavljenog zajedničkog sustava.
- Pododrednice vezane uz jedinstvenu predmetnu odrednicu ne trebaju nužno podlijegati normativnoj kontroli jer su uglavnom samorazumljive.
- *Težište normativne kontrole treba zbog gore rečenog staviti prije na izgradnju semantičke strukture jezika jedinstvenih predmetnih odrednica, nego na izgradnju sintaktičkih sklopova složenih predmetnih odrednica.*

AUTORIZACIJA	NORMATIVNA KONTROLA	PODRUČJE PRIMJENE
Parna lokomotiva Električna lokomotiva Diesel-lokomotiva [vidi:]	Lokomotiva - Originalni nacrt - 1829. Lokomotiva - Vučna snaga Lokomotiva - Slikarski motivi - 20.st. Lokomotiva - Poštanske marke - SAD Lokomotiva - Licenca - ĐĐ - 1952.	Jedinica opisa u arhivistici Muzejski predmet Jedinica bibliotečne građe
Vučni stroj Željeznički stroj [vidi:]		

Shema 2.